

og opmuntrede paa forskellig Maade til Husfid; en Udskiftning af Driftsfællesskabet blev derhos gennemført for de fleste Bøndergaardens Vedkommende. Dernæst var der paa Hovedgaardstaksten blevet opført en stor Del saakaldte „Soldaterhuse“, hvis Beboere, der nu bløve Fæstehusmænd, altid stode rede til Landets Forsvar, medens de i Fredstid havde deres — tarvelige — Underhold. Denne sidste Institution fik dog ikke Tid til ret at udvikle sig og vise sin Nytte; thi efter Forordningen af 20. Juni 1788 om Stavnsbaandets Løsning og Godsejernes Fritagelse for at stille Soldater, blev den hele Indretning af Soldaterhuse overflødig. Følgen var nu kun, at der var blevet saa mange flere Fæstehusmænd paa Godset⁵⁾. Og i øvrigt havde Bønderne ikke nydt godt af de store Forandringer i Landboforholdene, som samtidig eller tidligere vare paabegyndte paa andre Godser, jfr. ovenfor om de andre Distrikter. Men saa saare Arveprinsen havde skilt sig ved Godset, indgav samtlige Fæstebønder i Forventning om, at der nu ogsaa vilde oprinde nye og bedre Tider for dem, en Ansøgning til Kongen, om at de maatte blive løste fra Hoveriet mod Vederlag. Ansøgningen fik imidlertid straks en ilde Medfart; den blev sendt til den daværende Godsinspektørs Betænkning og af ham afvist som „aldeles grundløs“ og som et „Værk af Vinkelskriveres Agitationer“⁶⁾.

Men Bondestandens Frigivelse andetsteds maatte dog snart sætte sit Spor paa Jægerspris Gods. En kgl. Resolution af 26. November 1807⁷⁾, bestemte saaledes, at „Gaardbeboerne“, der nu vare i et Antal af 88, maatte fritages for Naturalhoveriet imod at præstere det af dem — tidligere — tilbødte Vederlag af 32 Rdlr. aarlig for hver Gaards „fulde Hovning“; dog skulde i dette Beløb afgaa 6 Rdlr., hvis en Bønderne tilkommende Græsningsret i Skoven faldt bort, og endvidere skulde en enkelt af Gaardene nedlægges for at skaffe fornøden Jord til en Del af Husene paa det „contribuable Hartkorn“. Planen blev i sin Helhed gennemført, og samtidig blev Udskiftningen af Driftsfællesskabet fuldført overalt paa Godset⁸⁾. Husmændenes Pligtarbejde blev derimod ikke afløst ved samme Lejlighed; men Husmændene havde i øvrigt efter Fæstebrevene Valget mellem Naturalarbejde og et aarligt Pengevederlag herfor. Man kom i det hele taget ikke videre i Reformerne i de Tider; alle Bønderne vare saaledes fremdeles simple Livsfæstere, og de fleste levede under højt maadelige Livsvilkaar. Men Regeringen var dog stadig betænkt paa at søge bedre Tilstande indførte, og endelig fastslog da en Resolution af 25. Januar 1811⁹⁾, at Bønderne nu kunde blive *Arvefæstere*, „naar de vare uden Restancer og Gaardene i god Stand“, og naar de selv ønskede det. Tillige fastsatte Resolutionen nye og noget forhøjede Jordebogsafgifter, der skulde gælde saavel ved det nye Arvefæste, som ved alt fremtidigt Fæste. „I Lighed med, hvad der fandt Sted efter allerhøjeste Resolution af 8. Maj 1792 og 5. Januar 1803 for Beboerne paa det Odsherredske Gods“ fastsattes disse Jordebogsafgifter paa følgende Maade:

„I Stedet for Landgilde, Tiende og Hoveripenge“ skulde der nu for hver 5 Tdr. Land til Taksten 24 udredes: for Landgilde 2 Rdlr., for hver Tiende 1 Rdlr. 48 β og for Hoveriet 3 Rdlr.; Afgifterne skulde dog yderligere forøges efter 12 Aars Forløb efter Udskiftningen med 68 β, efter 16 Aars Forløb med andre 68 β og efter 20 Aar atter med 68 β. Afgifternes samlede Pengebeløb blev dernæst at ansætte „til Kornvarer efter en Pris af 2 Rdlr. 64 β pr. Td. Rug, 1 Rdlr. 80 β pr. Td. Byg og 1 Rdlr. 16 β pr. Td. Havre“, hvilke Kornvarer dog ikke skulde „leveres i Skæppen“, men betales efter Kapitelstakst.

Resolutionens Udstedelse faldt imidlertid paa et uheldigt Tidspunkt. De vanskelige Pengeforhold bortledede ganske Regeringens Interesse fra dette specielle Forhold paa Jægerspris, og Bønderne viste under det økonomiske Tryk selv ikke mindste Lyst til Arvefæste. Resultatet blev, at Resolutionen kun fandt Anvendelse paa Bortarvefæstningen af en enkelt Ejendom og det til en Mand udenfor Bondestanden. Det var „Egelundsgaarden“, nuværende Matr. Nr. 14 og 15 i Gjerlev, der i 1819 bortarvefæstedes til Overstutmesteren paa Frederiksborg, Kammerherre Roepstorff; Direktionen for Frederiksborg Stutteri havde nemlig nogle Aar forinden overtaget

⁵⁾ Abrahamstrup II. p. 186 ff.

⁶⁾ Abrahamstrup II. p. 234 ff.

⁷⁾ Rentekammerets Resolutionsprotokol for 1800, Lit. B.

⁸⁾ Abrahamstrup II. p. 243 ff.

⁹⁾ Rentekammerets Resolutionsprotokol for 1811, Lit. A.